

PAULI IHAMÄEN VIRO-KERÄILYSTÄ

TAVASTFORUM

FORSSAN, HYVINKÄÄN, HÄMEENLINNAN, JANAKKALAN, RIIHIMÄEN, TOIJALAN JA VALKEAKOSKEN
POSTIMERKKIKERHOJEN TIEDOTUSLEHTI 1/2022, NRO 41

HYVINKÄÄN LENTOKENTTÄ

HÄMEENLINNAN SATAMASTA

RYTTYLÄN ASEMAN VANHOJA POSTIKORTTEJA JA LÄHETYKSIÄ

Tavastforum-postimerkkikerhot

Postimerkkikerhot ovat olleet pakollisella tauolla koronatilanteen takia, nyt näyttää, että päästään taas normaalimpaan aikaan. Kannattaa tarkistaa vaikka netistä, toteutuvatko kokoontumiset.

Hämeenlinnan Postimerkkikerho ry

Kokoukset ovat parittomien viikkojen tiistait, Luther-talolla, Lukiokatu 1, Hämeenlinna. Ovet avataan noin kello 16.30 vaihtoa ja kahvia varten. Huutokauppaosteiden kierrättäminen kello 17.30 alkaen. Varsinainen kokous alkaa kello 18.

Kevätkausi 2022 15.2., 1.3., 15.3., 29.3., 12.4., 26.4., 10.5. ja 24.5., kesäkokouksesta ilmoitetaan erikseen.

Forssan Filatelistikerho ry

Kokoukset parittomien viikkojen keskiviikot Tölön liikekeskuksen kerhohuoneella Lehmuskatu 1, Forssa, kello 18–21.

Kevätkausi 2022 16.2., 2.3., 16.3., 30.3., 13.4., 27.4., 11.5., 25.5., kesäkokous torstai 2.6.

Hyvinkään Postimerkkikerho ry

Kokoukset parillisten viikkojen keskiviikot **kello 18, ovet avataan kello 17** kahvin ja merkkien vaihdon ja myynnin merkeissä. Kerhoiltojen ohjelma löytyy kerhon Internet-sivuilta. Paikka Kaupungintalon kellari vanhalla villatehtaalla Kankurinkatu 6, sisäänkäynti kaupungintalon portaiden oikealla puolella olevasta portaikosta.

Kevätkausi 2022 9.2., 23.2., 9.3., 23.3. vuosikokous, 6.4., 20.4., 4.5., 18.5., ja 1.6. Lehtolan maja.

Janakkalan Postimerkkikerho ry

Kerho on tauolla varsinaisen toiminnan osalta toistaiseksi. Kokouksista, tapahtumista, ynnä muusta ilmoitetaan jäsenille viestinä erikseen.

Riihimäen Postimerkkeilijät ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen tiistait kello 18, ovet aukeavat kello 17, **uusi kokouspaikka** Lopentie 3–7 Riihimäki, Reserviläisten kerhotila

Kevätkausi 2022 8.2., 22.2., 8.3., 22.3., 5.4., 19.4., 3.5., 17.5. ja 31.5.

Parittomien viikkojen maanantaisin on kokoelmanrakentamisilta vanhalla kerholla noin kello 17 alkaen.

Toijalan Postimerkkeilijät ry

Kevätkausi 2022 tammi–toukokuun ensimmäisenä arkimaanantaina kello 18 Senioritalon tuvassa, Kirkkotori 6 Toijalan torin varrella.

Valkeakosken Filatelistit ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen torstait kello 18 alkaen. Paikka Ulvajankadun kerhomaja, Kerhomajankatu 1, Valkeakoski, jokaisessa kokouksessa esitelmä filatelistisesta aiheesta.

Kevätkausi 2022 10.2., 24.2., 10.3., 24.3., 7.4. ja kevätkauden päätös 21.4.

Tavastforum-lehti postitetaan näiden kerhojen jäsenille jäsenetuna.

Kerhojen nettisivut löytyvät Filatelistiliiton sivujen kautta www.filatelisti.fi

Ahvenanmaan uutuuksia

Ahvenanmaalla ilmestyi 1.2.2022 kaksi merkkiä vanhoista traktoreista, oikealla on Valmet vuodelta 1956. Toinen julkaisu oli postimaksulipukesarja teemasta 100 vuotta omapäisyyttä.

Joskus on houkutus sanoa rumasti!

Kaikki kauniit kevätkauden suunnitelmat on taas jouduttu perumaan helmikuun puoleen väliin asti. Tekisi mieli sanoa, että kuppi on nyt täynnä. Mutta enpä sano. Se kun ei mitään auta.

Luojan lyky asun omakotitalossa ja lunta on tullut tasaisin välein. On päässyt kolaillemaan pihan kulkuväyliä mukavan usein. Toisekseen on pitänyt mietiskellä kevään kylvöjä, joista ensimmäiset on tehtävä ihan näinä päivinä, muuten ei kunnian kukko laula.

Jotain postimerkkeilyvirettä on pitänyt yllä se, että kaikenlaisista rajoituksista huolimatta on TAVASTEX:in näyttelytoimikunta on kokoontunut säännöllisesti ja näyttelykokonaisuus hahmottuu hyvää vauhtia. Jos sinulla ei ole mitään muuta tekemistä, nyt olisi oivallinen hetki keksiä jokin juttu ja alkaa rakentaa sen ympärille vaikkapa vapaan luokan yhden kehyksen kokoelmaa syksyn näyttelyyn ja tarjota sitä sitten hieman paranneltuna Riihimäen näyttelyyn ensi vuoden keväällä. Väittävät, että ensimmäisen näyttelykokoelman aikaansaatuun keräilijä alkaa suoltaa kokoelmia. Niinpä nyt voisit käydä Hämeenlinnan kerhon nettisivuilla tutustumassa ”TAVASTEX -valikon” alta löytyvään aineistoon. Siellä on kasvavasti tietoa näyttelystä; muun muassa näyttelysäännöt ja ilmoittautumislomake.

Toisekseen voisit aikasi kuluksi tonkia kokoelmiasi ja selvittää itsellesi, löytyykö sinulta minkään valtakunnan tai postialueen ensimmäistä ilmestynyttä postimerkkiä leimattuna tai käyttämättömänä. Kerhomme aikoo tehdä yhden kehyksen kokoelman maailman eri ”valtioiden” ensimmäisistä postimerkeistä TAVASTEX:iin. Meillä on jo tiedossa liuta aiheeseen liittyviä merkkejä, mutta haluaisimme lisää. Voisimme vaikkapa päästä pikkuisen valitsemaan kehyksen aineistoa. Lauri Poropudas ottaa halukkaasti vastaan tietoa asiasta.

Kun näyttelyn valmistelut etenevät, alamme etsiä erilaisiin tehtäviin vastuunkantajia ja talkoolaisia alkaen näyttelyn kokoamisesta sen purkuun ja paljon muuta. Näyttelyt ovat aina olleet Tavasforum-yhteisössä hyvällä tavalla yhteisen yrityksemme tuloksia. Joku kerho on vastannut järjestelyistä, mutta apua on löytynyt käytännössä kaikista kerhoista. Voisit viritellä itseäsi ja valmiuksiasi hiljalleen siihen suuntaan, että kysyessämme sinua avuksi, suostuisit lievästi keskustelemaan kanssamme mahdollisuksistasi olla mukana syyskuussa. Tai tarjoat itseäsi hommiin kysymättäkin!

Talvi on ollut taas jotensakin talven oloinen. Synkin vaihe on jo kauan sitten ohitettu. Päivä pitenee jo vauhdikkaasti ja aurinko alkaa lämmittää päivä päivältä tehokkaammin. Parhaat talvesta nauttimisen hetket alkavat olla käsillä. Toivottavasti sinulla on voimia ja jaksamista sen verran, että lähdet ulkoilemaan omalla tavallasi ja annat mielesi rauhoittua ja keräät energiaa tai rohkaisua tai hyvää mieltä tai jotain muuta mukavaa, jota valo ja aurinko jokaiselle oikein oivallettuna tarjoavat.

Timo Lilja

TAVASTFORUM NUMERO 1/2022, 11. VUOSIKERTA. ILMESTYY 4 KERTAA VUODESSA

JULKAISIJAT: Hämeenlinnan Postimerkkikerho, Forssan Filatelistikerho, Hyvinkään Postimerkkikerho, Janakkalan Postimerkkikerho, Riihimäen Postimerkkeilijät, Toijalan Postimerkkeilijät ja Valkeakosken Filatelistit. Tavastforum-lehti postitetaan julkaisijakerhojen jäsenille jäsenetuna.

Toimituskunta

Timo Lilja timo.lilja@pp.inet.fi päätoimittaja

Heikki Heino, puh. 040 779 8416

Pauli Ihamäki, pauli.j.ihamaki@gmail.com

Tuomo Riekkinen, tuomo.riekkinen@pp.inet.fi

Reijo Myller, reijo.myller47@gmail.com

Matti Parkkonen, matti.parkkonen@pp2.inet.fi

Lauri Poropudas, lauri.poropudas@pp.inet.fi

Kari Tapola, kari.tapola@gmail.com

Asko Tyvelä, tyvela@kolumbus.fi

Aineistopäivät numero 2/2022 viimeistään **29.4.2022**.

Lehti ilmestyy vuosittain neljänä numerona: helmi-, touko-, elo- ja joulukuussa.

Painopaikka Hämeenlinnan OffsetKolmio Oy

Taitto Lauri Poropudas lauri.poropudas@pp.inet.fi

Osoitteenmuutokset: Varstatie 28, 13500 Hämeenlinna tai jukka.koljonen@kolumbus.fi

Toimituksella on oikeus toimittaa ja muuttaa kaikkea sille jätettyä aineistoa.

ISSN-L 2242-7759 ISSN 2242-7759

Ilmoitushinnat: takakansi 200 €; sisäkannet 1/1 sivu 160 €, ½ sivua 90 €; muut 1/1 sivu 120 €, ½ sivua 60 €

Ryttylän asema

Ryttylän rautatieasema on Hausjärven kunnan alueella. Vuonna 1861 tehtiin päätös Ryttylän pysäkin rakentamisesta. Pysäkin perustukset rakennettiin vuonna 1863 ja asemalle siirrettiin eräs vanha rakennus, siis vasta sen jälkeen, kun alkuperäinen Hämeenlinnan rata oli jo avattu. Varsinainen asemarakennus (oheinen valokuvakortti) valmistui vasta vuonna 1900, ja se oli käytössä vuoteen 1973 saakka. 1980-luvulla henkilöliikenne oli hetken pysähdyksissä, mutta sitten sitä jatkettiin taas. Ryttylän asema on nykyään miehittämätön. Tiettävästi entinen asemarakennus on nykyään yksityisomistuksessa.

Ryttylän aseman piirustukset oli ilmeisesti tehnyt **Knut Nylander** (1839–1986), joka oli Turengin aseman piirtäneen lääninarkkitehti **Carl Albert Edelfeltin** (1818–1869) oppilas. Nylander suunnitteli Riihimäen–Pietarin rautatien pienemmät asemarakennukset ja todennäköisesti myös paljon pääradankin asemia, mutta näitä piirustuksia ei ole signeerattu. Nylander suunnitteli lisäksi muutamia taloja, kirkkoja ja majakoita. Hän kuoli Bogskärin majakan rakennustyömaalla onnettomuudessa syyskuussa 1886.

Ryttylän asema sijaitsee kahdeksan kilometrin päässä Tervakoskelta, ja niinpä siitä muodostui Tervakosken paperitehtaalle tärkeä logistinen keskus. Sen aikainen tieverkosto ei varmaan ollut kovin hyväkuntoinen, joten raskaat paperirullat ja muut tuotteet kulkivat kätevästi rautatievaunuissa pääkaupunkiin sekä vuonna 1870 avattua Pietarin rataa pitkin Venäjälle. Toiseen suuntaan kulki ainakin paperin raaka-ainetta lumppua.

Turengin asema -kirjoituksessa (Tavastforum 4/2021) kerroin, että Hämeenlinna–Tampere- ja Toijala–Turku-ratalinjojen valmistuttua vuonna 1876 alkoi postivaunuliikenne Janakkalan läpi. Ensimmäiset

Ryttylän asema oli tärkeä Tervakosken paperitehtaan logistiikalle ja postin kululle. Postikortit asemasta ovat varsin harvinaisia, mutta tämän kuvan valokuvapostikortista löysin Akin keräily sivuilta (www.akiranta.com).

Janakkalan asemien numeroleimat olivat Leppäkoski no 40 ja Turengin no 41, asemien lisäännyttyä vuodesta 1881 numerot 43 ja 44 ja vuodesta 1889 lähtien numerot 45 ja 46. Erillisiä aseman numeroleimoja käytettiin

joko postivaunuleiman yhteydessä tai erikseen. Ryttylän aseman numeroleima oli yhtä numeroa pienempi kuin Leppäkosken aseman numero, koska se oli edellinen asema. Ohessa ehiökortti, jossa on numeroleima 44

Tiilitehtailija Paul Chmelewskille Espoon Kallvikiin 2.8.1904 Ryttylä-venäläisleimalla lähetetty kirje. Tehtaalla oli siis konttori Tervakosken lisäksi myös Ryttylässä, kuten kirjekuoren painatuksestakin ilmenee. Kirjetaksa 20 p oli voimassa 1.7.1875–3.10.1914. Tiilitehtaisiin liittyvää Chmelewski-postia löytyy Leppäkoski-leimoilla varsin paljon.

Paperitilaus Hämeenlinnasta Tervakosken tehtaalle osoitettuna Ryhtylän kautta kauniilla sinisellä Tavastehus-rengasleimalla 7.10.1875. 10 pennin postikorttitaksa oli voimassa 1.7.1875–30.9.1917. Vastaavia sekä paperia että

lumppeja koskevia viestejä on osoitettu usein Ryhtylään Tervakosken tehtaalle. Tehtaalla oli konttori asemalla. Napialan Nahkatehtaan firmakuori Ryhtylästä 24.9.1906 Poriin. Logistiikka toimi samoin kuin paperitehtaassakin eli rautateitse lähimmän aseman eli Ryhtylän kautta. Firman kuoressa mainitaan Napialan lisäksi Ryhtylä. Kirjetaksa 20 p oli käytössä 1.7.1875–3.10.1914.

Vieressä Napialan Nahkatehtaan kuitti asiakkaan maksusuorituksesta postikortilla Tampereella. Postileima Tervakoski 15.11.1931. Postikortin taksa 1 mk oli voimassa 15.1.1926–30.11.1931. Kortilla jälleen mainittu Ryhtylä Napialan ohella. Huomatkaa, että kyseessä on melko varhainen Tervakoski-leima, sillä posti sinne avattiin vasta keväällä 1928, varmaan osittain siksi, että trafiikki kulki hyvin Ryhtylän kautta.

Tilaus Stockmannille päivätty Ryhtylä & Tervakoski 5.8.1889, tuloleima Helsinki 5.8.1889. Ehiön postivaunun no 6 leimassa on Ryhtylän asemaleima no 44 (tämä numero oli Ryhtylässä käytössä hyvin lyhyen aikaa 10.3.–30.9.1889).

vuodelta 1889. Nämä Ryhtylän aseman numeroleimat ovat havaintoni mukaan varsin harvinaisia. Ainakaan montaa sellaista ei ole tullut vastaan.

Tervakosken paperitehdas ei ollut ainoa firma, joka käytti Ryhtylän asemaa hyväkseen. Ainakin Napialan nahkatehdas, joka sijaitsi Tervakosken lähistöllä ja oli tuotannossa vuodet 1880–1991, toimi samoin. Tehtaan oli perustanut Tornionjokilaaksosta kotoisin oleva **Salomon Waara**.

Ryhtylän kylä on yksi neljästä Hausjärven kunnan taajamasta. Ryhtylän asemalla pysähtyvät Helsinki–Tampere-radnan sähköjunat ja varmaan kylän menestykseen jatkossa vaikut-

taa ratkaisevasti millaisia rataratkaisuja pääradalla tehdään tulevaisuudessa. Sama koskee useimpia radan varrella sijaitsevia pieniä taajamia. Ne ovat varmasti nykyisen ratalinjan kehittämisen kannalla.

Seppo Salonen

Kuvat ja kohteet pääosin Seppo Salosen Janakkala – kotiseutuni -kokoelmasta, joka on ilmoitettu kahdeksan kehysten laajuisena Hämeenlinnassa ensi syyskuussa pidettävään TAVAS-TEX-22-postimerkinäyttelyyn.

Tämä kuva Ryttylän asemasta on Tervakosken paperitehtaan omasta historiikista. Kuvateksti kuuluu, että asema oli sekä lastaus- että purkupaikka tehtaan rahdille. Juniin lastattiin varmaan valmiita paperituotteita ja purettiin ainakin lumpuja ja muita tehtaan tuotannossa tarvittavia materiaaleja.

Alla Ryttylä-mainosleima 1975.

Tule Torille, poikkea Poistolaarilla

Hyvinkään Postimerkkikerhon kotisivujen www.hyfila.fi kävijämäärä saavutti erään merkkipaalun viime joulukuussa. Kävijämäärä on nyt peräti 4 160 435.

Sivuilta löytyy MerkkiTori, jossa kerhon jäsenet ovat myyneet ylimääräisiä kohteitaan vuodesta 2009. Kohteiden määrää on pikkuhiljaa kasvatettu, nyt sieltä löytyy kohteita lähes 22 000: postikortteja, postimerkkejä, rahoja ja kaikkea mahdollista. Eri tuoteryhmiä on noin 230.

Oman keräilyalueen kohteiden löytymisessä auttaa Tuotehaku, millä voit nopeuttaa hakemista. Kirjoitat tuotehaun kenttään vaikkapa sanan ”laiva”, niin saat näkyville kaikki kohteet, joissa on mainittu antamasi hakusana. Torilla on myös runsaasti hinnaltaan alennettuja tuotteita. Kuukausittain vaihtuvassa ”alennusmyynnissä” on

noin 600 kohdetta. POISTOLAARI-tuoteryhmään on laitettu hyviä, mutta erittäinkin halvennettuja kohteita.

MerkkiTorin kohteiden ostajia löytyy useasta eri Euroopan maista, Ruotsista ja 132 Suomen paikkakunnalta

Nuorgamista Hankoon. Jotkut keräilijät poikkeavat sivuilla vain kerran, mutta useista on tullut pitempiaikaisia ostajia, joiden kanssa vaihdetaan muitakin kuulumisia.

Tuomo Riekkinen

Paikassa

Tuotehaku

Hakusana:

Tuoteryhmä:

Hintaluokka: - €

Hae vain tarjouksessa olevista tuotteista

- MerkkiTori**
- KERHON TUOTTEET
 - POSTIKORTIT
 - POSTIMERKIT
 - RAHAT JA MITALIT
 - KAIKKEA MUUTA
 - POISTOLAARI
 - Tarjoustuotteet
 - Uusimmat tuotteet

Eestin keräilyni VI

Pakolais-Viro

Pauli Ihämäki

Tbisen maailmansodan jälkeen virolaisia pakolaisia oli Euroopan mittakaavassa vähän, vain 70 000–80 000. Sen useampi ei ehtinyt paeta neuvostojoukkojen alta. Pakolaisissa oli paljon kulttuuriväkeä ja sivistyneistöä. Pakolaisten muistissa oli neuvostovuosi 1940–1941. Siperiaan oli jo silloin väkeä karkotettu.

Syyskuussa 1944 Saksan sodanjoh-to päätti vetäytyä Virosta ja Latviasta. Suuren osan pakolaisista saksalaiset evakuoivat laivoilla maahansa. Osa virolaisista ei halunnut Saksaan, vaan ylittivät meren yli Ruotsiin. Viron pakolaishallituksen ministerit elivät Ruotsissa, mutta hallitus kokoontui virallisiin istuntoihinsa Oslossa. Reitti Suomeen oli suljettu, koska Suomi oli solminut aselevon Neuvostoliiton kanssa. Suomessa oleilevat virolaiset siirrettiin halutessaan vähin äänin Ruotsiin.

Ruotsissa syntyi eri alojen yhdistyksiä ja laulukuoroja. Pian ilmestyi useita virokielisiä sanoma- ja aikakauslehtiä. Filatelitit jatkoivat harrastustaan. Kokoelmia ja merkkivarastoja oli saatu pakolaisten mukana turvaan.

Läntisillä Saksan miehitysvyöhykkeillä perustettiin pakolaisleirejä myös Baltian pakolaisille. Leireiltä lähetetty posti on hyvin kysyttyä. Pakolaisille myönnettiin matkustuslupia länsimaihin erityisesti Kanadaan ja Yhdysvaltoihin. Nämä ja Ruotsi olivat suurimpien virolaispakolaisten uusia kotimaita. Heitä siirtyi myös Australiaan ja Etelä-Amerikkaan. Vuodesta 1972 alkaen virolaiset kokoontuivat joka neljäs vuosi ESTO-päiville.

Julkaisutoiminta oli vilkasta. Tunnettu oli *Meie Tee* -lehti (*Estonian Monthly*).

Partiotoiminta oli vilkasta. Vanhempi väki laittoi lapsensa partioon jatkamaan oman maansa perinteitä uuden kotimaan tuella. Toiminta alkoi

1959 YK-kuorella on sivukuvassa Eestin lipun historiaa. Kirjeensulkija on filateliakerhon ja siinä on lipun historiaan viittaava päällepainama.

Sandhemin juhlakuori 1962 Ruotsissa.

50-vuotisblokki 1962.

Ruotsissa jo 1944 ja Saksassa syksyllä 1945 (USA ZONE). Kirjassa *Eesti skautlus 50 aastat vöörsil* kuvataan toimintaa eri maissa. Ruotsissa ilmes-

tyi *Tlehojdja*-lehti. Partiolaisilla oli maailmanleirejä vuodesta 1962 alkaen. Saksassa oli 1946 jo 2000 virolaista pakolaispartiolaista ja Ruotsissa 800. Virolaiset nuoret pitivät yhteyksiä myös Suomeen. Minäkin pääsin heitä tapaamaan iltanuotiolla joskus vuoden 1960 paikkeilla.

Kansanperinne oli aktiivista: laulettiin ja tanssittiin niinkuin ennen kotimaassa. Filatelistit huolehtivat siitä, että uusissa kotimaissa tapahtumista hankittiin erikoisleimoja ja kirjeensulkijoita sekä kortteja painatettiin. Materiaalia on niin runsaasti, että se on yksi oma keräilyalueensa.

20 vuotta partiotoimintaa Ruotsissa blokki.

Harjuranna-leiri Koitjärvellä ja Tallinnan lippukunta 1966.

Partiokortti, jonka takan on Sandhemin leiri leima 1966 Ruotsissa.

Kirjeensulkija-arkki (Viikinglippukunta) 1951–1986 New York, USA.

Hyvinkään lentokenttä – postia maailmalle ja muutakin tarinaa

Hyvinkään Taidemuseolla avautuu maaliskuun alussa näyttely Tie taivaan sinen – Hyvinkään lentokenttä 1940–2022.

Talvisodan pommitukset olivat pääradanvarren teollisuuspaikkakunnilla traumaattiset. Väli rauhan aikana 1940 Hyvinkäälle rakennettiin lentokenttä ilmavoimien tukikohdaksi tehtävänä varmistaa teollisuuspaikkakuntien turvallisuus. Sodan päätyttyä liittoutuneiden valvontakomissio otti haltuunsa Suomen päälentokentän Malmilla ja kentän tehtävät siirrettiin Hyvinkäälle. Hetken aikaa paikkakunta paistatteli ilmailun glamourin keskellä Aero Oy:n hopeabussien sukkuloidessa lentomatkustajia Helsingistä Hyvinkään lentokentälle. Malmin kentän palautuessa normaaliin käyttöön vuoden 1947 alussa, alkoi Hyvinkäällä aktiivinen siviililmailun aikakausi.

Vuosien saatossa Hyvinkään lentokenttää on kehitetty koko ajan kasvavan käyttötärpeen mukaan ja lentotoiminnan lisäksi siitä on muodostunut monimuotoinen tapahtumapaikka lähellä kaupungin keskustaa. Hyvinkään kaupunginmuseon näyttely esittelee Hyvinkään lentokentän historiaa sen eri vaiheissa esineiden, tarinoiden ja kuvien kautta.

Kirjattu lentopostin ehiökortti vastauksella on lähetetty Hyvinkäältä 3.5.1927 Turun ja Malmön kautta Saksaan.

Näyttelyssä on mukana kattava otos Hyvinkään Postimerkkikerhon jäsenen **Marko Haaviston** aineistoa. Kun tieto museon lentokenttänäytelystä tuli, päätettiin tehdä lentokenttää myös juttu lehteen. Marko on pitkän linjan Hyvinkään ja lentopostin kerääjä, artikkelin kuoret ja kortit ovat hänen Hyvinkään lentopostikokoelmasta. Tuohon kokoelmaan Marko on tutkinut **Heikki Moision** avulla valtavan määrän Hyvinkään lentokentän kautta kulkeneen postin historiaa. Tässä on pieni katsaus siihen. Haavis-

ton kokoelma tulee esille Hyvinkään Postimerkkikerhon näyttelyyn lauantaina 7.5.2022.

Pientä historiaa

Ennen Hyvinkään lentokentän rakentamista lähetettiin myös Hyvinkäältä lentopostia. Ohessa pari harvinaista kuorta Marko Haaviston kokoelmasta. Kotimaan lentopostikohteet, erityisesti tarvelähetykset ovat harvinaisia.

Hyvinkäälle valmistui 1940 sotilaslentokenttä, sinne sijoitettiin lentolaihue. Rauhansopimus Suomen osalta

Hyvinkäältä 17.6.1939 Livornoon Italiaan Malmin kautta kulkenut lähetys.

Lentolaihueen muonitusta Hyvinkään lentokentällä vuonna 1941.

allekirjoitettiin 19.9.1944 Moskovassa. Rauhansopimuksessa määrättiin, että laivat ja lentokoneet eivät saa poistua ilman Valvontakomission lupaa. Valvontakomissio, joka koostui pääosin neuvostoliittolaisista edustajista, saapui Malmille 5.10.1944 ottaen sen käyttöönsä. Malmi oli tyhjenetty jo ennen komission saapumista, Aero Oy oli lopettanut lentoliikenteen Helsingin ja Tukholman välillä ja 28.9.1944 kaikki koneet siirrettiin Hyvinkään lentoaseman suojiin varastoitavaksi.

Vaikka siviililiikenne määrättiin lopetettavaksi, eivät lennot loppuneet. Ilmeisesti Valvontakomissio ei huomannut, että Aero Oy jatkoi yksittäisiä lentoja Hyvinkäältä Tukholmaan marraskuun alkuun saakka. Ruotsalainen lentoyhtiö ABA sai luvan jatkaa lentoliikennettä 22.10.1944 Hyvinkään ja Tukholman välillä. Marraskuun alun jälkeen se lensi kaksi kertaa viikossa vuoden loppuun asti.

Koska lentoliikennettä hoitivat nyt ruotsalaiset, koitui Aerolle taloudellisia vaikeuksia. Niinpä lokakuussa 1944 ulkoministeriö anoi Aero Oy:lle lupaa liikennöintiin Suomen ja Ruotsin välille. Joulukuussa Valvontakomissio antoi salaisella kirjeellä luvan liikennöinnin aloittamiseen: säännölliset lennot Hyvinkäältä alkoivat 2.1.1945.

LeLv 30/2 vänrikki Ture Mattila ja Fokker D.XXI Hyvinkään kentällä jatkosodan aikaan.

Aerolla oli käytössään viisi matkustajakonetta. Hyvinkään kentällä oli vakituista henkilökuntaa töissä viisi henkilöä työvuorossa sekä tullin ja poliisin edustaja. Aluksi pääkaupunkiseudulta matkattiin Hyvinkään kentälle junalla, myöhemmin liikennöitiin Helsinki–Hyvinkää-väliä Aeron busseilla.

Koska sota oli edelleen käynnissä, Suomi vaihtoi tuolloin postia vain Ruotsin, Sveitsin ja Neuvostoliiton kanssa. Pariisin rauhansopimuksen allekirjoituksen 10.2.1947 jälkeen Britannia antoi luvan postin vaihdolle Ruotsin kautta 17.2.1945. Britannia salli myös postin kauttakulkuliiken-

teen muun muassa Länsi-Eurooppaan, mutta 5.3.1945 voimaan tullut lentokielto esti lentoliikenteen Hyvinkään ja Tukholman välillä. Hyvin lyhyeltä ajanjaksolta säilynyttä lentopostia on vain hyvin vähän.

Valvontakomission perussa lentoluvan 5.3.1945 oli se iso isku hyvin alkaneelle toiminnalle. Syy kieltoon oli sotilaallinen, sillä haluttiin ilmeisesti salata Neuvostoliiton liikehdintä Itämerellä. Lentokielto koski sekä Aeroa että ABA:aa, mutta se ei ollut ehdoton. Yhtiöt saivat tehdä tärkeäksi katsotun niin sanotun ylimääräisen lennon, kun siitä oli tehty kirjallinen anomus Valvontakomissiolle. Ylimää-

ABA:n lennolla 22.12.1944 Hyvinkäältä Turun kautta Tukholmaan lentänyt kuori.

Tämä kirje tuli Vaasasta junalla Hyvinkäälle jatkaen Hyvinkäältä Aeron ensimmäisillä lennoilla Turun kautta Tukholmaan vuoden 1945 alussa. Turun sotasensuurin tarkastama.

Ristiside 8.1.1945 Helsingistä junalla Hyvinkäälle, jatko Aero Oy:n koneella Tukholmaan.

räisillä lennoilla kulkeneet lentoposti on hyvin harvinaista.

Seuraavassa vaiheessa ABA sai tehdä ylimääräisiä lentoja puhelimesta saadulla luvalla, mutta Aeron piti anoa lennot kirjallisesti. Saksan antauduttua liittoutuneille toukokuussa 1945 lentoja pystyttiin jatkamaan. Tosin vasta 13.8.1945 aloitettiin kotimaan lennot reiteillä Hyvinkää–Turku–Maarianhamina, Hyvinkää–Vaasa–Kemi ja Hyvinkää–Turku–Pori.

Reiteillä lennettiin kolmesti viikossa ja Hyvinkään junaliikenne sopeutettiin lentojen mukaan.

Lokakuussa avattiin uusi reitti Hyvinkää–Jyväskylä. Syyskesällä

1946 lennettiin koeluonteisesti pari kuukautta reitillä Hyvinkää–Kuopio.

Syksyllä 1945 tapahtui Hyvinkään kentän merkittävin onnettomuus 31.10.1945. Kentälle illalla saapunut Aero Oy:n Junkers Ju 52/3 (Sampo) kone törmäsi maahan ja syttyi palaamaan. Koneen matkustajat, henkilökunta ja osa postista saatiin pelastettua palavasta koneesta.

Vuonna 1923 perustettu Aero Oy

siirtyi takaisin Malmin lentokentälle tammikuussa 1947 ja yhtiötä alettiin kutsua nimellä Finnish Air Lines ja vuonna 1953 nimeksi vaihtui Finnair.

Hyvinkään kenttä oli vuosina 1945–1947 maan ainoa kansainvälinen kenttä.

Lentotoimintaa varten Hyvinkään kentälle rakennettiin matkustajaterminaali: 19.3.1945 valmistunut terminaali otettiin matkustajien käyt-

Lentokirje Helsingistä 24.2.1945 Lontooseen postireitin juuri auettua: ulkomaankirje 4,50 + lentolisä Iso-Britanniaan 8,00 = 12,50 mk. Tämä taksa oli voimassa vain yhdeksän päivää, 19.2.–27.2.1945. Lähetyksen reitti oli Hyvinkää–Tukholma–Skotlantia ja sieltä pintateitse Lontooseen. Vastaanottajaa ei tavoitettu ja kuori palautui pintateitse. Suomen ja Iso-Britannian sotasensuurien tarkastama.

Lentokirje Helsingistä 27.9.1944 kulki ABA:n ensimmäisellä lennolla 28.9.1944 Hyvinkäältä Tukholmaan.

Kirje Helsingistä Hyvinkään kautta Tukholmaan 24.1.1945, Aero Oy:n ilmoposti-laatikolle.

Lentokirje 4.3.1945 Uumajaan ABA:n viimeisellä lennolla ennen lentojen kieltoa: lentoreitti Hyvinkää–Tukholma.

Lentokiellon jälkeen 8.8.1945 saatiin Valvontakomissiolta lupa aloittaa kotimaan lennot, ne aloitettiin 13.8., kortti kyseiseltä päivältä ja reitiltä Hyvinkää–Vaasa–Kemi.

töön elokuussa 1945 lentotoiminnan jatkuttua. Se on nykyisin Hyvinkään Ilmailukerhon omistuksessa.

Marko Haaviston kokoelman lisäksi artikkelissa on käytetty hyväksi **Jorma Keturin** ja **Timo Pokelan**

kirjaa Lentopostia, jossa on laajemmin lentopostiin ja muun muassa taksoihin liittyvää tietoa.

Marko Haavisto Kimmo Matinlassi

Alla: uusia kotimaan reittejä avautui lentokiellon jälkeen, kuori ensilennolta 12.6.1945 Hyvinkää–Turku–Pori.

Kirje 13.8.1945 Kemi–Vaasa–Hyvinkää-reitiltä.

Taas uusi reitti 13.8.1945 Hyvinkää–Turku–Maarianhamina. Matkalle lähtijöitä Hyvinkään lentokentällä vuonna 1946.

Hyvinkään lentokentällä oli tällainen kaunistus vuonna 1946.

Heikki Moisio oli mukana suunnittelemassa tätä muistolaattaa. Laatta löytyy Hyvinkään kentän entisen matkustajaterminaalin seinästä.

Hyvinkään kentän ensimmäisistä koneista

1 930-luvun alussa matkustajakoneet olivat puurunkoisia, mutta kasvava liikenne ja matkustajakoneiden turvallisuusvaatimukset saivat tehtaot suunnittelemaan kokometallisia koneita. United Airlines oli varannut Boeing 247-konemallin yksinoikeudella itselleen. Tämän vuoksi Transcontinental and Western Air pyysi lentokoneitehtaita suunnittelemaan sille kolmimoottorisen metallirunkoisin koneen. Douglas vastasi tähän aluksi kaksimoottorisella 12-paikkaisella DC-1-koneella. Tämä prototyyppi jäänyt kone ei kelvannut sellaisenaan, joten Douglas kasvatti konetta hieman ja vaihtoi moottorit tehokkaampiin. Tästä syntyi Douglas DC-2-kone.

TWA tilasi 20 DC-2-konetta, joissa oli 14 matkustajapaikkaa. Euroopassa konetta osti KLM, LOT, Swissair, CLS ja LAPE. Eurooppaan myydyt koneet koottiin Fokkerilla Hollannissa. DC-2-konetta rakennettiin 156 kappaletta.

Aero tilasi maaliskuussa 1941 Saksasta kaksi Douglas DC-2 -konetta, jotka saksalaiset olivat saaneet haltuunsa Tšekkoslovakian miehityksen yhteydessä. Koneet, joille annettiin nimet Sisu (sn 1562) (ensin OH-DLB, myöhemmin uudelleenrekisteröitynä OH-LDB) ja Voima (OH-LDA), tuotiin Suomeen huhtikuussa, ja ne aloittivat liikenteen kesäkuussa 1941.

DC2 // OH-LDB "Sisu" Hyvinkään lentokentällä vuonna 1946, kuva Markon Haaviston kokoelma. Douglas DC-2 oli 14-paikkainen kaksimoottorinen matkustajalentokone, jonka valmistuksen Douglas Aircraft Company aloitti vuonna 1934. Se oli tehtaan vastaus Boeing 247 -matkustajakoneelle.

Aeron lentäjien kieltäytyttyä enää lentämästä huonokuntoisilla koneilla, ne ostettiin ilmavoimille 18. maaliskuuta 1949 ja muunnettiin sopiviksi ilmakeuhakäyttöön.

DC-3 vaurioitui Malmin kentällä 7. helmikuuta 1951 nousussa sattuneen moottoririkon vuoksi. Kone myytiin romuksi pakkolaskun jälkeen. Romukauppias teki koneen rungosta leikkimökin lapsilleen, ja se siirrettiin Löparön saareen Helsingistä itään, josta se luovutettiin Suomen ilmailumuseolle vuonna 1986.

DC-2 lensi tyypin viimeisen lennon ilmavoimissa 9. huhtikuuta 1956.

Fokker D.XXI oli alankomaalainen

Fokkerin suunnittelema ja valmistama hävittäjälentokone, joka oli palveluskäytössä toisessa maailmansodassa. Konetyypin ensilento tapahtui 1936, ja se oli kesän 1940 taisteluissa Alankomaiden ilmavoimien yleisin hävittäjä. Fokker D.XXI oli myös Suomen ilmavoimien käytössä ja oli talvisodan tärkein suomalainen hävittäjätyyppi.

Lentolaivue 24 luovutti Gloster Gamecock -koneensa, joilla se oli lentänyt vuodesta 1929, koulutusyksiköille vuonna 1938 ja vuoden 1939 alkupuoliskon aikana, jolloin laivueen kaikki kolme lentuetta varustettiin täysimääräisesti Fokker D.XXI -kalustolla. Myös Lentolaivue 26,

joka oli saanut vuonna 1935 Bristol Bulldog -hävittäjiä, sai Fokker-kalustoa kahteen lentueeseensa. 26. marraskuuta 1939 Lentolaivue 26:n Fokkerit ohjaajineen siirrettiin Lentolaivue 24:een. Talvisodan alussa Suomella oli palveluskunnossa 33 ja korjattavana seitsemän Fokker D.XXI-konetta.

Muu hävittäjäkalusto koostui Bristol Bulldog -koneista, joita oli palveluskunnossa 10 ja korjattavana 5.

Sodan aikana saatiin hankittua ulkomailta uudempiakin hävittäjäkoneita, Fokkerit kantoivat päävastuun Suomen hävittäjätorjunnasta.

Vaikka venäläisiä Tupolev SB-2 ja Iljushin DB-3 -pommittajia oli pidetty Fokker D.XXI:tä nopeampina, Fokkerilla saatiin näitä pommikoneita kiinni ja ammuttiin alas. Hävittäjätaistelussa Fokker osoittautui alhaisesta siipikuormituksestaan huolimatta venäläisiä Polikarpov I-153 ja Polikarpov I-16 -hävittäjiä kankeammaksi mutta tiukoista tilanteista pelasti Fokkerin kestävyys syöksyssä.

Lentolaivue 24 ampui Fokkereilla talvisodassa alas 127 konetta menettä-

Hyvinkään lentokentän koneita toisen maailmasodan aikaan, koneet ovat Fokker D.XXI-hävittäjiä.

en itse yhdeksän konetta ja viisi ohjaaja ja Lentolaivue 26 ampui alas 24 konetta menettäen itse yhden Fokkerin ja ohjaajan.

Jatkosodan alussa vielä hävittäjiksi luetut Fokker D.XXI -koneet oli siirretty Lentolaivue 30:lle ja Lentolaivue 32:lle. Käytännössä konetta käytettiin lähinnä tiedustelu- ja maataistelutehtäviin, jolloin niitä nähtiin muun muassa

Lentolaivue 12:n, Lentolaivue 14:n ja täydennyslentolaivueiden kalustossa. Tiedustelupainotteisesta tehtävästään huolimatta Fokker D.XXI:llä saavutettiin jatkosodassa 60 ilmavoittoa.

Tiedot koneista on kaivettu internetin ihmeellisestä maailmasta.

Marko Haavisto
Kimmo Matinlassi

Postissa tapahtuu

Eräs kauppapuutarha kertoi viestissään joitakin viikkoja sitten, että heidän kevätkuvastonsa on postitettu. Minulle tuo kuvasto on tullut jo vuosia ja hankintojakin on tehty joka kevät. Tänä keväänä tuota luetteloa ei ole saapunut.

Eräs pojistani asuu Valkeakoskella keskustan ulkopuolella – haja-asutusalueella. Pari päivää sitten sain häneltä WhatsApp-viestin valokuvalla varustettuna. Hölmistyneenä luin tekstin: ”Posti on kyllä hieno laitos vai onko Timo muuttanut meille?”.

Valokuvassa oli tuo kaipaamani kuvasto. Lehdessä osoite oli tarkalleen oikea kotiosoitteemme. Jostain kummallisesta syystä lehden sivuun oli liimattu teippi, jossa oli poikani osoite.

Keskustelin erään Postin palvelu-

esihenkilön kanssa asiasta. Hän sanoi, että lajittelukoneet tekoälyineen tekevät kaiken aikaa virheitä. Ne lukevat muun muassa osoitteita väärin ja jokin tuntematon logiikka saa ne etsimään ”oikeata” vastaanottajaa jostakin. Tässä selityksenä voisi olla, että pojallani on aikoinaan ollut tietysti osoitteenaan meidän osoitteemme ja kone on poiminut sen, jos se on epäonnistunut lukemaan Timo-nimeä tai katuosoitettamme.

Pääasia kuitenkin on, että saan tuon luettelon kohta luettavakseni!

Kuulostaa kummalliselta! Olisi kiva tietää, kuinka paljon tämänkaltaista tapahtuu.

Timo Lilja

Suomen Vapaudenpatsas Vaasassa

Virallisella nimellään Suomen Vapaudenpatsas, on Vaasan kauppatoria hallitseva muistomerkki, jonka toteuttivat Yrjö Liipola ja Jussi Mäntynen. Teos on jalustoineen 14 metriä korkea ja ylhäällä oleva Liipolan pronssiveistos painaa lähes 4 tonnia.

Tummassa graniittisessa jalustassa on viisi mustaan graniittiin Liipolan veistämää reliefiä, joista yhdessä jalustan takapäädyssä olevassa, on kuvattuna Marsalkka Mannerheim, takanaan marssivia sotilaita. Jalustan etuosassa oleva tyylitelty Suomen Leijona, on Mäntynen veistämä.

Patsaan paljastustilaisuus oli 9. heinäkuuta 1938. Paikalla olivat tasavallan presidentti **Kyösti Kallio** ja sotamarsalkka **C. G. E. Mannerheim** sekä **P. E. Svinhufvudin** aikaisen hallituksen jäseniä. Yleisöä lienee ollut yli 10 000 juhlijaa, ja maksajana oli Vaasan kaupunki.

Jääkärien paluu Suomeen

Laivamatka kotimaahan alkoi Libausta helmikuun 14. päivänä 1918. Käytössä oli kaksi höyrylaivaa *S/S Arcturus* ja *S/S Castor*. Pääjoukko 940 jääkäriä varusteineen lastattiin Arcturukseen ja 100 miestä Castoriin.

Laivoja avusti jäänmurtaja *Sampo*. Kulkeminen jäästeiden läpi oli vaivaloista ja laivoista Castor ei jaksanut pysyä mukana. Se päätettiin ankkuroida ja miehet varusteineen siirrettiin jäänmurtaja Sammon tiloihin. Laivan kannelle sijoitettiin hulmuamaan

Postikortti Kuvaus: E. Reinikainen (Vuoden 1918 sankaripatsas)

Juhlakirje Naantaliin paljastustilaisuudesta Vaasasta 9.7.1938.

Jääkäriin tuntolevy.

komeasti punainen leijonalippu.

Laivat saapuivat Vaasan Vaskiluotoon helmikuun 25 päivänä kello 14.15. Jäänmurtaja Sampo avusti vielä maaliskuussa kuljetuksen, jossa saapui viimeiset 40 jääkäriä ja täysi lasti aseita ja ammuksia.

Matti Parkkonen

Lähteet

Wikipedia

Vapaussoturi lehti

Omat kokoelmat

Jäänmurtaja Sampo saattamassa S/S Arcturusta, kuva YLE:n ohjelmasta.

Punainen leijonalippu.

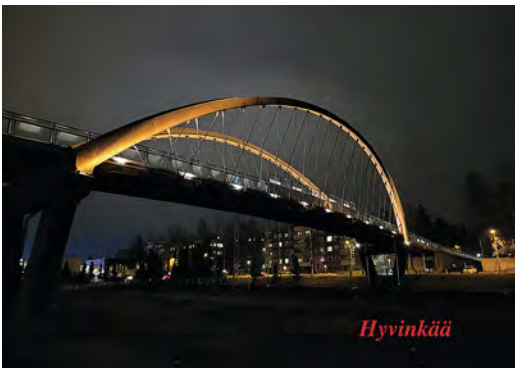

S/S Arcturus.

Postimerkin päivä Hyvinkäällä ja Hämeenlinnassa

Postimerkin päivää vietetään tänä vuonna Hämeessä Hyvinkäällä ja Hämeenlinnassa. Hyvinkäällä kerho päivystää perjantaina 18.2.2022 Hyvinkään Citymarketin aulassa

kauppakeskus Willassa ja Hämeenlinnassa lauantaina 19.2. Goodman-kauppakeskuksen käytävällä kello 9–16. Ohessa on kerhojen kortit ja Hämeenlinnan uusi omakuvamerkki.

TAVASTEX-22

HÄMEENLINNA AULANKO 9.-10.9.2022

TAVASTEX-22-näyttelyn teemana on vesiliikenne Vanajalla. Siitä julkaistaan artikkeli näyttelyluettelossa, mukana on ehkä aiemmin julkaisemattomia kuvia Vanajalla liikkuneista laivoista. Teemaan liittyy tässä lehdessä artikkeli Hämeenlinnan satamista, joista on kirjoitettu aiemmin vain vähän.

Myös itse näyttelypaikka, Aulanko tulee olemaan esillä. Sitä kuvaa Postimerkin päiväksi Hämeenlinnan kerhon julkaisema Aulangon Pumpuhuonetta kuvaava postikortti. Siihen liittyy myös julkaistava omakuvamerkki. Näyttelyn aiheeseen palataan Urho-laivaan liittyvällä materiaalilla.

Yksi näyttelyn erikoisuus tulee olemaan muutama suurikokoinen taulu, jotka on ”maalauttu” pelkästään postimerkeillä. Toinen mielenkiintoinen kokonaisuus lienee yksi kehys maailman ensimmäisistä postimerkeistä – on syytä muistaa, että niitä ensimmäisiä on julkaistu varsin vastakin, kuten Ahvenanmaalla ja Färösaarilla. Mukana tulee olemaan tietysti varhaisimpia ensimmäisiä postimerkkejä alkaen vuodesta 1840, kuten Englannista, Suomesta, Venäjältä, Virosta ja niin edelleen.

Tähän kokoelmaan liittyen näyttelytoimikunta pyytää kerholaisten apua. Mikäli mahdollista, olisimme halukkaita saamaan kehukseen lai-

naksi Suomen ensimmäisen ehiön, vuoden 1845 Porto Stempel – huonompikin kohde riittää tästä harvinaisuudesta. Mukava olisi saada näytteille myös Ruotsin, Norjan ja Tanskan ensimmäiset merkit, niitä ei näyttelytoimikunnasta löydy.

Näyttelyn tuomaristo

Suomen Filatelistiliitto on nimennyt TAVASTEX-22-näyttelyn tuomariston. Siihen kuuluvat **Jukka Mäkinen** puheenjohtajana, **Esa Aaltonen**, **Raino Heino**, **Jarkko Leppänen**, **Seija-Riitta Laakso**, **Jussi Murto-saari**, **Risto Pitkänen**, **Janne Sahlstein** ja **Jukka Sarkki**.

Filatelistiliitto nimeää myöhemmin tuomariharjoittelijat ja ekspertit.

Kauppiaspaikat lähes menivät

TAVASTEX-22-näyttely kiinnostaa alan kauppiaita, sillä vuodenvaihteessa aloitettu myyntiosastojen tarjoaminen sai hyvän vastaanoton. Tarjolla olleesta 11 myyntipaikasta meni saman tien yhdeksän.

Näyttelyssä ovat mukana toistaiseksi Vesa Järvistö (Systeemi.net), Hellman-Huutokaupat ja Merkki-Albert Suomesta sekä ruotsalaiset Arno Aspbäck, Philea ja Postiljonen sekä posteista Posten Åland. Syyskuun toisena viikonloppuna on siis luvassa myös antoisa kauppiastapahtuma.

TAVASTEX22:n

näyttelytoimikunta

Näyttelytoimikunta toistaiseksi:

Lauri Poropudas, puheenjohtaja

lauri.poropudas@pp.inet.fi,

0400 711 917

Leo Konu

leo.konu@pp.inet.fi,

0400 520 697

Esa Kärkäs

esa.karkas@ovalpoint.com,

0400 484 737

Raimo Lehto

raimolehto99@gmail.com

044 990 2299

Timo Lilja

timo.lilja@pp.inet.fi

040 744 5049

Tuomariston sihteeri

Kari Kontiokoski

Näyttelyn mitali.

RiiHeX2023

Kansallinen postimerkinäyttely **RiiHeX2023** järjestetään 24.–26.3.2023 Riihimäen Urheilutalolla, osoitteessa Pohjolankatu 6, 11120 Riihimäki. Näyttelyn järjestävät Riihimäen Postimerkkeilijät ry ja Hyvinkään Postimerkkikerho ry. Näyttelytoimikunnan puheenjohtaja on **Heikki Virtanen** ja tuomariston puheenjohtaja **Jukka Mäkinen**.

Näyttelytoimikuntaan kuuluvat tässä vaiheessa Heikki Virtanen ja **Jarmo Palkia** Riihimäeltä sekä **Antti Heinonsalo** ja **Kimmo Matinlassi** Hyvinkäältä.

Lisätiedot: pikkuhessu82@gmail.com, puhelin 044 536 2097.

Hämeenlinnan satamista

Laivaliikenne Vanajavedellä ja Hämeenlinnassa alkoi kehittyä vuoden 1862 jälkeen, kun rautatieyhteys Helsinkiin valmistui. Rautatie toi tavaraa Helsingistä Tampereen tehtaille ja vei tehtaiden tuotteita Hämeenlinnasta rautateitse maailmalle. Tätä tavaraliikennettä varten tarvittiin vesiliikennettä Hämeenlinnan ja Tampereen välille niin kauan, kuin rata ei yltänyt Tampereelle.

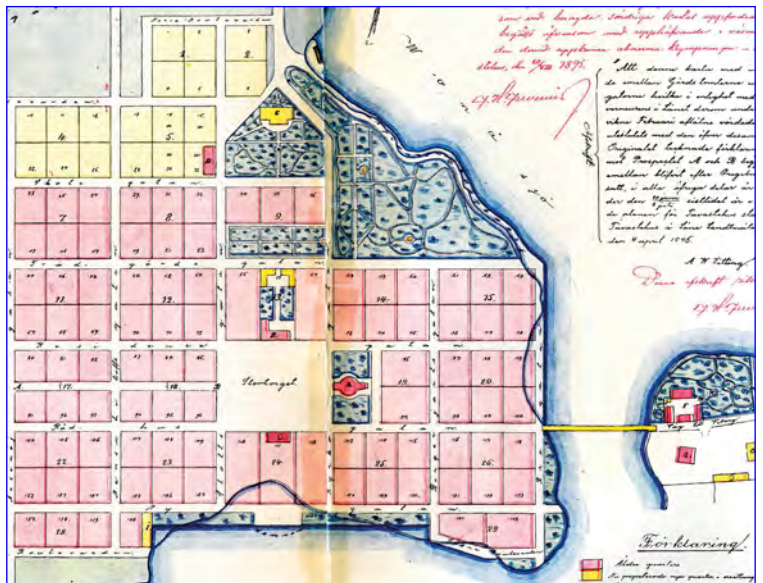
Ongelmana vesiliikenteelle olivat erinäiset kosket ja matalikot, joista pahin oli Lempäälässä oleva Kuokkanen koski. Niinpä laivat joutuivat purkamaan ja lastaamaan lastinsa ja matkustajansa Lempäälässä ja kuljettamaan ne noin kilometrin matkan kannaksen yli. Niinpä ryhdyttiin rakentamaan Lempäälän kanavaa hätäaputyönä 1867, työt olivat välillä keskeytyksissä, kanava avattiin lopulta 28.9.1873.

Kun vesiliikenne oli saatu käyntiin 1860-luvulla Tampereen kanssa, tuli Hämeenlinnasta liikkeen välityspaikka, ja ”mihin kuorma kaatuu, siihen rikka jää”, kirjoitti *Hämäläinen*-lehti. Liikenne lisääntyi yhä, kun Riihimäen–Pietarin rata valmistui 1870, Hämeenlinna oli nyt suorassa yhteydessä Venäjän pääkaupungin kanssa.

Hämeenlinnan kaupungin historiasa kirjoitetaan: ... Laivakulku kehittyi vuosi vuodelta vilkkaammaksi. Uusi laiva *Roine* laskettiin vesille syyskuun 8.9.1868, ja ”se oli ensimmäinen alus, joka Hämeenlinnassa on vesille laskettu sitten maailman luomisen”, kirjoitti *Hämäläinen*. Wanajavesiyhtiölle tuli liikenteestä melkoisia voittoja, esimerkiksi vuonna 1873 osakkaille jaettiin 20 prosentin osingot ja seuraavana vuonna 35 prosentin. Tämä kukoistusaika ei kuitenkaan kestänyt kauan, sillä kolme vuotta sen jälkeen, kun Lempoisten kanava valmistui, avattiin Hämeenlinnan–Tampereen–Turun rautatie liikenteelle, mikä merkitsi laivakululle tuhoa. Jo syksyllä 1875 Vanajaveden höyryalusyhtiö

Vuoden 1858 asema-kaavassa nähdään kaupunkiin suunnitellut venelaiturit, sinikeltai- set ympyrät. Satamaa ei kaavaan ole merkitty.

Vuoden 1845 asemakaavassa nähdään hyvin, kuinka todellinen rantaviiva Hämeenlinnassa kulki tuolloin: paksu sininen viiva. Asemakaava laadittiin osin veden alla olevalle alueelle, näin teki myös Engel 1832.

Kaksi postikorttia Hämeenlinnan satamasta, joista ylempi lienee varhaisempi, sillä siinä satama-alueen istutukset ovat vasta aivan aluillaan tukikeppeineen. Ylemmässä on päiväys vuodelta 1909, mutta se ei välttämättä vielä kerro kuvan ottamiosen aikaa. Kortit Matti Parkkosen kokoelmasta.

myi laivansa. Ne joutuivat nyt toisaalle töihin.

Laivaliikenne jatkui pääasiallisesti Hämeenlinnan ja Valkeakosken välillä sekä sieltä eteenpäin Länkipohjaan ja Längelmäelle. Reitin sinne mahdollisesti 1869 valmistunut Valkeakosken kanava.

Satama

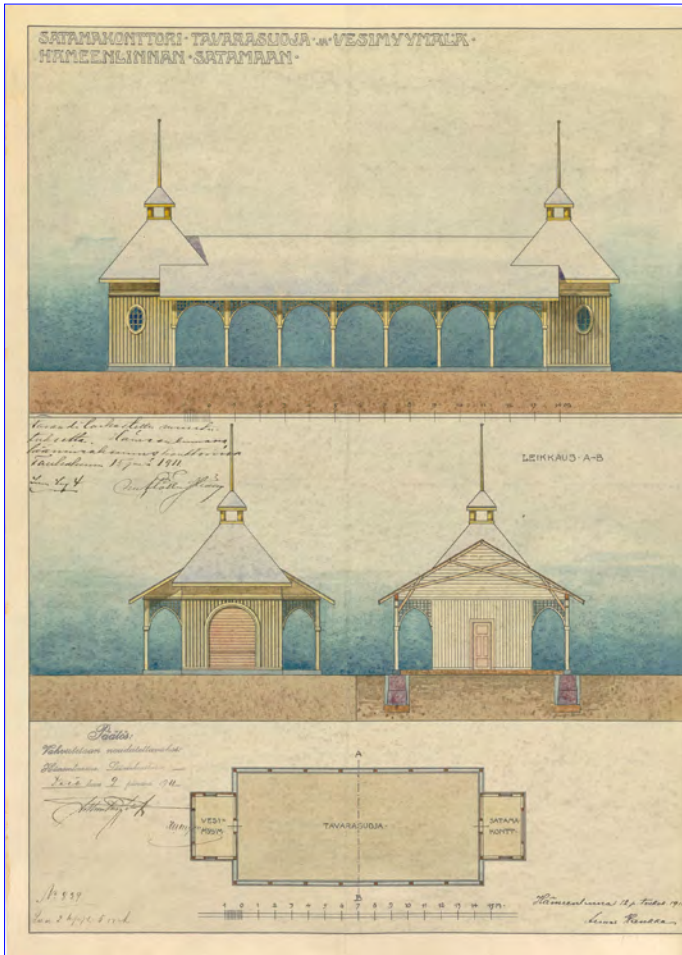
Hämeenlinnan sataman tarina alkaa oikeastaan vuodesta 1864, kun Näsijärven ja Hämeenlinnan vesistön venäläisen laivaston päällikkö anoi lupaa säilytyspaikan ja maihinnou-

sulaiturin laittamiseen Birger Jaarlin kadun päähän. Se myönnettiin, samoin pari rakentamatonta rantatonttia (numerot 161 ja 163) sadan halkosylen varastopaikaksi.

Ensimmäisenä kaupallisena laivana Hämeenlinnaan saapui Tampereella tehtaan omistajan, Laukon kartanon omistaja **Adolf Törngrenin** höyrylaiva *Ilmarinen* 5.7.1863. Törngren myi sen (Venäjän) valtiolle, ja se sai nimekseen *Udatsa*. Törngren vuokrasi sen käyttöönsä, samoin toisen valtion omistaman *Strela*-laivan. Vuonna 1866 perustettiin Törngrenin aloit-

teesta Hämeenlinnassa Wanajavesi Ångsbåtsbolag eli Vanajaveden höyrylaivaosakeyhtiö. ”Hämeenlinnassa **J. F. Lönnholtz** oli paraita puuhajia”, siis osaomistaja. Se käytti aluksi laivojensa maihinnousupaikkana kaupungin pyykkilaituria, mutta kaupungin viranomaiset eivät katsoneet sitä sopivaksi, sillä se heikensi laituria, eikä yhtiö ollut suorittanut sen käyttämisestä mitään ”maksoa”.

Yhtiö teki ilmeisesti sopimuksen Viaporin satamakonttorin kanssa, jonka mukaan se sai käyttää venäläisten laivojen laituria. Mutta sekin kävi

Armas Rankka suunnitteli sataman tavarasuojan ja muutkin rakennukset. Vieressä osakuva valmiista tavarasuojasta. Kuvat Hämeenlinnan Lydia.

kirjaston kohdalle.

Kaupungin varsinaista laivalaituria oli pidetty jonkinlaisessa kunnossa, mutta muu osa sekä itä- että pohjoisranta oli vielä 1880-luvun alkaessa luonnontilassa. Laivalaiturista pohjoiseen olevan rannan kunnostamisesta vastasi yksityinen henkilö. Rantakadun ja Lukiokadun kulmassa olevan talon omisti hyväntekeväisyydestään tunnettu eversti **Hugo Standertskiöld**, ja hänen kustannuksellaan kivettiin ranta tältä osuudelta sekä somistettiin puustutuksin, siis ilmeisesti nykyisten Maaherran ja Aleksis Kiven puistojen rantaosuus.

Pitkäsillan ja laivalaiturin väli-

sopimattomaksi, varsinkin kun yhtiölle oli tulossa uusi laiva, Tampereen konepajan 1867 valmistama Wanajaniminen alus.

Vuonna 1868 yhtiö pyysi saada rakentaa Kymnaasikadun (Lukiokadun) päähän oman laiturin, ellei kaupunki sitä laita, sekä hankkia sinne tarpeelliset nostolaitteet ja vaa'at. Tähän maistraatti ja kaupunginvanhimmat suostuivat, vieläpä ilman lunastusmaksua siihen tarvittavasta paikasta. Yhtiö oli pyytänyt saada paikan ilmaiseksi, koska laituri tuli kalliiksi. Samalla viskaali **Nymanin** ehdotuksesta järjestettiin kaksi valkamapaikkaa veneitä varten, toinen kaupungin ja Hämeensaaren välille, toinen Seurahuoneen alapuolella olevalle rannalle, siis johonkin nykyisen

Satamaa 1910-luvulta. Vuonna 1911 arkkitehti Armas Rankka teki suunnitelman sataman rakennuksista ja tässä ne jo näkyvät. Kuva Hämeenlinnan Lydia.

Kuvassa Hämeenlinnan satamaa 1910-luvulla, kuva Hämeenlinnan Lydia.

nen osa kunnostettiin ja rannalle laitettiin istutuksia 1889 kaupungin toimesta sen jälkeen, kun valtuuston puheenjohtaja, kaupunginlääkäri **Carl Henrik Bartram** oli tehnyt asiassa aloitteen. Rantapuistoon lehtori **A. Th. Böök** istutti lähinnä koululaisten havainto-opetusta varten satakunta ulkolaista kasvilajia, jotka merkittiin monia tietoja sisältävin nimilapuin. Mutta Böök oli arvioinut kotimaansa kulttuuritason liian korkeaksi. Nimiliput joutuivat pian ilkiyöntekijöitten kohteeksi.

Matkustajalaivat pysähtyivät Rantapuiston laituriin, tavaraa lastattiin myös Sairion puoleisella rannalla – rata oli ulotettu Sairiossa järven rantaan asti vuonna 1865. Hämeenlinnan satamassa ei juuri palveluja ollut ennen kuin vuonna 1911 Rantapuiston laivarantaan rakennettiin arkkitehti **Armas Rankan** suunnittelema satamakonttori, tavarasuoja ja vesimyymä.

Hallituskadun kohdalla oli satamassa kaupungin yleinen kaivo ja Birger Jaarlin kadun alkupäässä oli yleinen pyykkihuone. Se oli rakennettu tynnyrien varassa kelluvalle lautalle. Pyykkihuoneen lattiassa oli aukkoja, joista pyykkiä huuhdeltiin järvessä.

Vuonna 1901 laitureita päätettiin laajentaa. Rantapuiston vanha paviljonki on vuodelta 1954. Siihen on

tehty 1960- ja 1970-luvuilla korjauksia, niitä on tehty myös myöhemmin.

Sairion sataman lisäksi laitureita oli nykyisen Vaakuna-hotellin (Kaloisen) rannalla ja Kaupunginpuistossa, missä esimerkiksi *Nopealla* oli pysäkki kivilaiturissa. Kivilaituri rakennettiin vuonna 1864 ja se sijaitsi suoraan Puistoravintolan alapuolella. Luultavasti paikalla oli jo ennen kivilaiturin rakentamista pienempi puinen tai kivinen laitur. Laiturin kohdalla rannassa olevan pienen paviljongin arvelaan olevan peräisin vasta 1900-

luvun alkuvuosilta. Rantalaiturin rakentamisen sillan pohjoispuolelle, siis Vaakuna-hotellin kohdalle, toimitettiin 1869 kauppias J. F. Lönnholtz.

Lauri Poropudas

Lähteinä artikkelissa on käytetty *Hämeenlinnan kaupungin historia* -teoksia 1809–18785 (**K. O. Lindqvist**) 1875–1944 (**Yrjö S. Koskimies**) sekä *Hämeenlinnan Lydia* -verkkosivuja ynnä yleisesti nettihaakujen löydettyjä tietoja.

Postikortti satamasta ja Laivarannanpuistosta, lähetetty 21.1.1974. Etualalla nähdään Into Saxelinin Herääminen-patsas noin vuodelta 1925, Laivarannanpuistoon se sijoitettiin 1957.

Riihimäen pikkujoulut 2021

Koronapandemia esti Riihimäen Postimerkkeilijöitä järjestämästä vuoden 2020 pikkujouluja, joten toiveet olivat suuret viime vuoden lopulla pikkujoulujen suhteen. Korona varjosti vielä vähän joulunalusaikaa ja erilaiset rajoitukset meinasivat koitua näidenkin pikkujoulujen kohtaloksi. Pikkujoulut saatiin pidettyä ja 18.12. kokoontui parikymmentä Riihimäen Postimerkkeilijöiden jäsentä Lehmustien Juhlatalolle. Ohjelmassa oli tuttuun tapaan alkuglögit, joiden jälkeen puheenjohtaja **Heikki Virtanen** toivotti kaikki tervetulleiksi. Tämän jälkeen Juhlatalon emäntä kertoi pöydän antimista, joiden kimppuun käytiinkin innokkaasti heti sen jälkeen. Ruoka oli jälleen kerran hyvin maistavaa ja sitä riitti kaikille yllin kyllin.

Ruokailun jälkeen oli vuoden 2019 kerhon ”Vuoden filatelisti” -palkinnon saaja **Markku Koivuniemen** vuoro jakaa tuo haluttu kiertopalkinto. Markku alusti ennen palkinnon jakamista vähän palkinnon sääntöjä ja jakoperiaatteita. Vuoden 2020 palkinnon saajaksi oli kaiverrettu ”Covid Pandemia”, koska palkintoa ei vuonna 2020 pystytty jakamaan, niin jäi jälkipolville selvitettäväksi, että mikä ihmeen ulkomainen vahvistus kerhossa on tuona vuonna ollut.

Kuten Markku puheessaan totesi, niin palkinnon saajan valintaan ei ole olemassa mitään sääntöjä. Palkinnossa itsessään lukee ”Kiertopalkinto – vuoden kokoelma”, mutta edellisellä palkinnon saajalla on täydet diktaattorin valtuudet valita seuraava palkittu. Vuoden 2021 vuoden filatelistiksi Markku oli valinnut kerhon hyvinkääläisvahvistuksen **Antti Heinonsalon**, joka on ollut viime aikoina hyvin aktiivinen kerholainen ja hänellä on työnalla useampia hienoja kokoelmia. Antti ei valitettavasti ollut paikalla pikkujouluissa, mutta hänelle tullaan luovuttamaan kiertopalkinto heti kun vain kerhoiltojen pito on taas mahdollista.

Kiertopalkintoa on jaettu vuodesta 2003 lähtien.

Kiertopalkinnon jaon jälkeen Markulla oli vielä pari yllätystä mukanaan. Markku oli löytänyt kätköistään vanhoja kunniapalkintoja ja halusi muistaa kerhon menestyneitä näyttelyfilatelisteja vuoden 2020 ja 2021 hienoista saavutuksista. Ensimmäisen

kunniapalkinnon sai Heikki Virtanen ja perusteluina tähän Markulla oli ensimmäinen Riihimäen Postimerkkeilijöiden saavuttama suuri kultamitali ja suurimmat pisteet tuohon asti kilpailuluokassa. Heikki saavutti kokoelmallaan *The Presidents of Finland* kansallisessa SFEx 2020 -näyttelyssä 92 pistettä.

Toisen kunniapalkinnon sai kerhon tamperelaisvahvistus **Jouko Kaartinen**, johon perusteluna Markulla oli tämän kohdalla, että Joukon kokoelma oli ensimmäinen, joka voitti näyttelyn parhaan kokoelman palkinnon. Vuoden 2021 Kuopion kansallisessa Savofila -näyttelyssä ei ollut ollenkaan mestariluokkaa, vaan parhaat pisteet saanut kokoelma voitti niin sanotun suuren palkinnon. Joukon kokoelma *Hammaste- ja painantaerikoisuuksia ennen vuotta 1963* saavutti 93 pistettä ja oli näyttelyn paras. Samalla kokoelma rikkoi Heikin 92 pisteen ennätyksen kansallisen näyttelyn kilpailuluokassa.

Markun jaettua palkinnot ilta jatkui mukavasti rennon jutustelun merkeissä. Selvästi tämänkaltaiseen yhdessäoloon oli tilausta, koska kaikki tuntuivat viihtyvän hienosti ja aika kului jälleen kerran kuin siivillä. Toivottavasti koronapandemiasta johtuvat rajoitukset hellittävät piakkoin ja pääsemme jälleen kokoontumaan normaalisti.

Heikki Virtanen

Vuoden 2020 kohdalta löytyy erikoinen nimi palkinnosta.

Tulevia tapahtumia

Tässä esitettävät tapahtumat ovat koronaviruksen takia ehdollisia – kannattaa tarkistaa ennen tapahtumaan lähtöä, järjestätäänkö se!

Helmikuu 2022

HYVINKÄÄ: **Postimerkin päivä** perjantaina 18.2.2022 Hyvinkään Citymarketin aula kauppakeskus Willa.
HÄMEENLINNA: **Postimerkin päivä** lauantaina 19.2. kello 10–15, Goodman-kauppakeskus.

Maaliskuu 2022

RIIHIMÄKI: **Keräilytapahtuma** sunnuntaina 6.3. kello 10–15, Kerhotalo, Torikatu 3, Riihimäki.
Pöytävaraukset Reijo Myller, p. 040 721 7709, reijo.myller47@gmail.com

HÄMEENLINNA: **Antiikki & Vintage 12.–13.3.** Loimua Areena.

Huhtikuu 2022

FORSSA: **Forssan Keräilytapahtuma** lauantaina 16.4. kello 10–15, Kerhotalo, Kuhalankatu 17, Forssa

Toukokuu 2022

HYVINKÄÄ: **Hyvinkään kerhon 55-vuotisnäyttely ja keräilytapahtuma** lauantaina 7.5.

HYVINKÄÄ: **Yhden päivän juttu** helatorstaina 26.5.

Syyskuu 2022

HÄMEENLINNA: **Kansallinen TAVASTEX-22** perjantaina ja lauantaina 9.–10.9.2022, Aulanko.
(Sunnuntaina tuomareiden palautetilaisuus kokoelmien esittäjille)

Maaliskuu 2023

RIIHIMÄKI: **Kansallinen RiiHeX 2023, 24.–26.3.2023** Riihimäen Urheilutalo.

Huhtikuu 2024

JOENSUU: **Kansallinen Joensuu 2024, 13.–14.4.2024**, Joensuu.

Tavastforum-kerhojen yhteystiedot

FORSSAN FILATELISTIKERHO

Puheenjohtaja Kari Tapola
puh. 040 503 5675, kari.tapola@gmail.com
Varapuheenjohtaja Olli Saarinen
ollisaarinen@elisamet.fi

HYVINKÄÄN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Jari Lärkä
040 525 2162, jari.larka@vantaa.fi
Varapuheenjohtaja Antti Heinonsalo
0400 709 912, antti@ah-hifisystems.fi
Sihteeri/jäsenasiat Kimmo Matinlassi
040 755 3711,
kimmo.matinlassi@altiacorporation.com

HÄMEENLINNAN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Leo Konu
0400 520 697, leo.konu@pp.inet.fi
Sihteeri Esa Kärkäs 0400 484 737
esa.karkas@ovalpoint.com
Kerhomestari Kalle Pispä
040 724 7329, kalle.pispa@luukku.com

JANAKKALAN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Reijo Siltanen
0400 630 493, siltaset@kolumbus.fi

RIIHIMÄEN POSTIMERKKIILIJÄT

Puheenjohtaja Heikki Virtanen
044 536 2097, pikkuhessu82@gmail.com
Varapuheenjohtaja Kari Lindholm
040 755 4340, kari.lindholm@luukku.com
Kerhon yhteyshenkilö
Markku Koivuniemi 040 723 5562

TOIJALAN POSTIMERKKIILIJÄT

postia@toijalanpostimerkkeilijat.fi
Varapuheenjohtaja Veli Peltonen

VALKEAKOSKEN FILATELISTIT

Puheenjohtaja Heikki Heino
040 779 8416
Sihteeri Kari Peltola
0400 697 998, kari.peltola@isannointipeltola.fi

Posti Green

Seuraavat kansalliset näyttelyt Kanta-Hämeessä

TAVASTEX-22

HÄMEENLINNA AULANKO 9.-10.9.2022

RiiHeX 2023

24.-26.3.2023 Riihimäen Urheilutalolla

